

Nový zákon versus sólopastor

Biblistika | 25.2.2016 @ 7.00

Jak jsem psal v jednom z minulých příspěvků, učím teď Korintské listy. Jelikož je to však vůbec poprvé, co učím novozákonní biblistiku a poprvé, co k tomuto předmětu přistupuji detailněji a „kritičtěji“, narážím kromě drahocenných perel také na horké (ale chutné) brambory. Jednou z posledních hlíz, jež jsem motykou svého průzkumu rozhrábl, je otázka: kdo byl v korintském sboru pastorem?

Jako první by nás mohl napadnout Sosthenes. Ve Skutcích 18,17 se o něm píše jako o představeném synagogy, což by mohlo znamenat, že se stal i prvním pastorem korintského sboru. Pavel Sosthena skutečně uvádí jako spoluautora či pásaře 1. listu Korintským (1Kor 1,1; 16,21), to však nevypovídá o jeho pastýřském povolání. Naopak, Pavel korintřanům doporučuje podřizovat se „lidem [mn. č.] z domu Štěpánova“ (16,15), Sosthenovi ne. A když říká, že on (Pavel) „zasadil, Apollos zalil, ale Bůh dával růst“, Sosthenes nebo jiný možný pastor vůbec není zmíněn. Apollos mimochodem pastorem také nebyl (srov. 16,12).

Jako pastor svým způsobem vystupuje sám Pavel. Ten byl však, jak známo, pocestným evangelistou, misionářem a zakladatelem mnoha sborů. První list Korintským psal nejdříve roku 54 po Kr., což bylo nejméně 2 roky po jeho poslední návštěvě v Korintu, nejspíše však více. Může se pastor na dva roky vzdálit? Asi ne. I Pavlova apoštolská autorita, kterou v listu mnohokrát hájí (např. kk. 4 a 9), byla v praxi prosazována mírně. Pavel se sborem neustále hovoří jako s celkem (2. os. mn. č.). A dokonce i v onom případě smilstva, „jaké není ani mezi pohany“ (5,1), Pavel postupuje velmi demokraticky. Namísto aby nemravného člena sám vyhodil, říká jen, že nad ním vynesl soud a že oni, tj. korintřané, mají toho člověka vyloučit (vv. 3n). Pavel sám nikoho nevyklučuje a jeho názor je i s celou svou apoštolskou autoritou pouze poradní.

Můj profesor pozadí Nového zákona mne učil, že **stejně pozorně jako si všímáme toho, co v Bibli je, musíme si všimnout i toho, co v ní není**. V síle tohoto pravidla jsem dospěl k domněnku, že Pavlova demokratičnost při jednání s korintským sborem se zakládá na jeho vědomém přesvědčení o správnosti určitého modelu správy sborů, který sice nezachytil ve svých listech, ale který není zcela totožný s naším modelem svěřujícím správu sboru do rukou (starších a) **jednoho pastora**.

Pokročím přímo k oné ožehavé otázce: **Kde se v Novém zákoně píše, že sbor má být spravován jedním pastorem? Odvažují si tvrdit, že nikde a prosím o případnou korekci s odkazem** do Nového zákona, v němž se stále necítím tak kovaný, jak by bylo třeba. Nikde. A nejen to. Nový zákon dává velký prostor učení o správě a vedení rozděleném mezi několik pastorů/biskupů/starších. Zkusil jsem si dohledat novozákonní zmínky o biskupech a starších a toto jsou mé poznámky:

- **V Korintských listech** Pavel zmiňuje apoštoly, proroky a učitele (1Kor 12,28–30). Vedoucí sboru vůbec nezmiňuje.
- **Pastorální epištoly**.
 - Někdo by mohl říci, že příkladem ustanoveného sólopastora je Timoteus, kterého Pavel nechal v Efezu, aby jako vůdce uklidnil tamní situaci (1Tim 1,3n). Je pravdou, že jako Pavlův vyslanec mohl Timoteus disponovat i delegovanou apoštolskou autoritou. Všimněme si ale, že Timoteus vstupoval do situace, v níž se podskupina ve **skupině** učitelů namísto toho, že „Kristus Ježíš přišel na svět, aby zachránil hříšníky“ (1,15), zabývala výukou zákona, bájí a nekonečných rodokmenů (vv. 4.8). Byla to situace demokratická, ne hierarchická a Timoteus přicházel spíše jako zástupce apoštola než jako ordinovaný sólopastor. Ve 2. Timoteovi Pavel ostatně volá Timotea zpět (2Tim 4,9.21), čímž dává najevo, že jeho přítomnost v Efezu již není nezbytná, jako byla v 1Tim 1,3. Kdo byl po Timoteově odchodu pastorem Efezského sboru? Jeden pastor nebo skupina starších? To nevíme stejně jako v případě Korintu.
 - Podobný Timoteovi byl Titus, kterého Pavel „zanechal na Krétě“, aby „ustanovil v jednotlivých městech starší“ (Tit 1,5). I Titus sice disponoval delegovanou autoritou apoštola, v jednotlivých sborech na Krétě měl však zavést kolektivní vedení jednotlivých sborů. Navíc se zde zdá, že v Tit 1,1–5 Pavel nečiní rozdíl mezi pastory a staršími, že jsou to pro něj synonyma!
 - V listu Timoteovi dále nacházíme profil ideálního biskupa a starších (1Tim 3,1; 5,17), ty však nijak nerozhodují aktuální otázku.

- **1. Tesalonickým a Židům** (1Tes 5,12; Žd 13,17) svorně nabádají k respektu vůči starším a vedoucím (mn. č.), nikoli vůči jednomu pastrovi.
- **Efezským 4,11** hovoří o apoštolech, prorocích, pastýřích, evangelistech a učitelích, kteří jsou zde proto, „aby připravili svaté k dílu služby, k vybudování těla Kristova“. Vše je v množném čísle. Co myslí Pavel „tělem Kristovým“? Pokud myslí místní sbor, pak z Pavlova výčtu vyplývá, že v jednom sboru by mělo být více pastýřů! A i kdyby ne, rozhodně zde nenalézáme ospravedlnění úřadu sólopastora.
- **1. Petrův 5,1–5** podobně jako Timoteovi 1,1–5 nečiní rozdíly mezi pastýři a staršími. Apoštol Petr se zde navíc namísto uplatňování autority staví do role „spolustaršího“, který „vybízí starší“, aby „pásli Boží stádo“. Ani sám Petr se tedy necítil být ve svém úřadu nadřazen starším.
- Slovo **ἐπίσκοπος** (biskup), kterým dnes chceme rozumět pastora, biskupa či superintendenta, se v NZ vyskytuje 5× (Sk 20,28; Fp 1,1; Tim 3,2; Tit 1,7; 1Pt 2,25).
 - Ve Skutcích 20,28 se jím myslí místní vedoucí, kteří byli Duchem svatým ustanovení za strážce. Nikdo z nich není zvlášť jmenován nebo postaven nad či vedle ostatních.
 - Ve Filipským 1,1 Pavel v množném čísle oslovuje biskupy a diakony ve Filipech.
 - V 1. Petrově 2,25 se biskupem myslí Ježíš, „pastýř a strážce [našich] duší“.
 - V Tit 1,7 a 1Tim 3,2 se ἐπίσκοπος vyskytuje v souvislosti s profilem ideálního biskupa, není zde však řeč o někom konkrétním. Jde spíše o síto, jímž může nebo nemusí projít větší počet uchazečů o úřad biskupa.

Na základě tohoto průzkumu musím trvat na tom, že představa sólopastora, který má zvláštní postavení vedle staršovstva, nemá v Novém zákoně skoro žádnou oporu. K jejímu zavedení nejspíše začátkem 2. století.

- **Didaché 15,1–7** (viz [zde](#)), tj. učení dvanácti apoštolů zachycující církevní praxi v letech cca 80–130, zmiňuje biskupy a diakony v množném čísle jako spolupracovníky proroků a učitelů. O monarchickém episkopátu v rámci místních sborů zde není řeč.
- **Klement Římský** přibližně roku 96 po Kr. píše o důležitosti biskupů a jejich nástupců, vždy však píše v množném čísle a neposkytuje žádný náznak přítomnosti sólopastora (1. Klement 42,4–5; 44,1–3).
- Teprve **Ignác z Antiochie** asi v roce 115 po Kr. píše Smyřňanům zcela bez skrupulí:

Všichni následujte svého biskupa, jako i Ježíš Kristus následoval Otce. [...] Ať ve sboru bez biskupa nikdo nic nedělá. Platná eucharistie se vykonává pod biskupem nebo pod někým, koho pověří.

Kdekoli se biskup objeví, tam ať jsou lidé, vždyť kde je Ježíš, tam je **katolická církev**. Není správné křtít nebo slavit hody lásky bez biskupa, ale cokoli biskup schválí, to se líbí také Bohu. (Smyřňanům 8,1–2)

[...]

Je dobré ctít Boha a biskupa. Kdo ctí biskupa, je od Boha uctěn a kdo by co dělal bez biskupa, koná tím službu ďáblu. (Smyřňanům 9,1)

Není bez zajímavosti, že v tomto Ignácově dopise se ve verši 8,2 vůbec poprvé objevuje sousloví ἡ καθολικὴ ἐκκλησία (he katholike ekklesia), což znamená „katolická církev“ (řeckou verzi viz [zde](#), anglickou [zde](#)). Soustředění moc do rukou jednotlivců v rámci monarchického episkopátu na úrovni církve i místního společenství bylo praktické při bojích s herezemi a z katolické církve to během následujících staletí učinilo mocnou organizací. Na druhou stranu se zdá, že z ideálů první církve tím cosi ubylo. Ideálem první církve, jak vyplývá z výše uvedeného, nebyl dokonalý manažer jako alfa v čele místní sborové organizace, ale skupina věřících, mezi nimiž jedni byli pastýři tak, jako jiní proroky nebo učitelé. Žádný „úřad“ nebyl vyneseno do vyšších pater církevních struktur a žádný nebyl poníženo, leda ke službě ostatním.

Co myslíte vy? Má úřad sólopastora oporu v Novém zákoně? Nebo je to prostě jen prospěšná praktická věc? Nebo jde o nános nebiblické tradice? A měla by to pomyslná restauracionistická církev vzít na vědomí?

<https://selah.diet/biblistika/novy-zakon-versus-solopastor/>